

P o g o v o r

Akademik dr. sc. Petar Strčić

U povijesti čovječanstva, pa tako i Hrvata i njima susjednih naroda niz je pojedinaca koji su svojim djelom u tijeku životnoga puta postali pozitivne ili negativne osobe. Neke su bile istaknute ličnosti, a preminule su u visokim godinama života na uobičajeni, prirodni način, ili, pak, ranije zbog bolesti; zatim i zbog robovskoga odnosa napose u starome vijeku, a u novije doba zbog zločina ili zbog političke i druge osвете kažnjavane su smrću. Ima i nevinih osoba kažnjavanih bez razloga pa neki i bez sudskih odluka. Itd. Među preminulima i ubijenima, međutim, ima i onih za koje nije sigurno jesu li preminuli na prirodan ili na nasilan način. Takvih slučajeva, dakako, ima i u Hrvatskoj, pa i u njezinu Kvarnerskome primorju, ponad ili na samoj obali sjevernoga dijela Jadranskoga mora. Takav je slučaj i u traganju za odgovorom o iznenadnoj smrtnoj sudbini Petra Šimića, krštenoga dvama imenima, osim Petar, još i Krsto, a, za najbliže i prijatelje, zvanog i Pero. Podrijetlom je iz kvarnerskoga Drivenika u Vinodolu između Crikvenice i Novoga Vinodolskoga, a stjecajem obiteljskih okolnosti rođen je u Bosni, u Bihaću (28. travnja 1932.); preminuo je u Srbiji, u Beogradu (11. travnja 1990.), a sahranjen u domovini, u Splitu (13. travnja).

Preminuo je u 58-oj godini života, i to kao jedan od samo nekoliko najviših oficira i političara Jugoslavenske narodne armije (JNA) treće (SFR) Jugoslavije. Tada je bio njezin admiral te čak i predsjednik Komiteta Organizacije Saveza komunista u JNA, a SKJ je bila vodeća i jedina politička stranka u SFRJ. Plodan praktični rad u vojnoj mornarici i političkoj stranci ima temelje i u izvrsnome svladavanju programa gimnazije pa i dijela osnovne škole časnih sestara u Bihaću, Vojno-pomorske akademije u Divuljama i Visoke škole političkih nauka u Beogradu.

Prema službenim vijestima te onima u medijima, admiral je doživio moždani udar 8. travnja 1990. na strogo zatvorenoj sjednici Generalštaba JNA u Beogradu; odmah je prenesen u Vojnu medicinsku akademiju, ali nakon svega nekoliko dana u njoj je preminuo. Smrtonosni udar dobio je upravo u doba kada je dovršavano mirnodopsko, no, veoma živo političko razdoblje započeto od završetka II. svj. rata. U njemu ima korisnih, ali i negativnih rezultata pobjedničkoga Narodnooslobodilačkoga rata protiv njemačko-nacističkoga i talijansko-fašističkoga okupatora s njihovim domaćim i stranim kvislinzima, te potonjega slamanja i staljinizma u nas. Od kraja 70-ih i u 80-im godinama u gospodarskome i nacionalnome pogledu višenarodnosne države sve su veće suprotnosti. One dovode čak do

ofenzivno oštroga političkoga pa vojnoga djelovanja velikonacionalističke srpske opcije, ali i do otpora, pa čak i do višegodišnjega unutrašnjega rata i raspada SFR Jugoslavije 90-tih godina. Tadašnji obrambeni hrvatski Domovinski rat omogućio je stvaranje Republike Hrvatske i njeno međunarodnopravno priznanje, a i ostale dotadašnje federalne jedinice postale su samostalne države.

U počecima 60-ih godina Petar Šimić započeo je raditi, i to u Puli. Dolazio je u Akademijin Institut u Rijeci, pa i 70-ih godina, u kojemu sam bio asistent. Ne znam zbog čega je dolazio, ali – usput – od mene je želio čuti i `neobičnije` detaljnosti o povijesti Istre i Kvarnerskoga primorja. Dolazio je 80-ih godina upravo k meni u Zagreb, u središnji federalno-državni Arhiv Hrvatske, čiji sam bio direktor; napose ga je zanimala međunarodnopravna pripadnost fašističkoj Italiji Istre, dijela Dalmacije i Kvarnerskoga primorja, kao i razvoj ustaškoga pokreta; no, pokazivao sam mu, npr., i veoma stara arhivska vreća, pa tako i glagoljska. Tako ga je zanimalo i izrastanje naroda kao nacije, borba za opstanak napose Hrvata te razvoj njihova narodnoga preporoda u 19. i političkoga pokreta u 20. stoljeću.

Redovito je bio živahan, ali koliko sam čuo i od drugih, pristojan vojnik i član Partije iako radišan i strog, pa tako i na više vodećih dužnosti. Nikada nije djelovao kao bolesnik, stoga je i mene veoma iznenadila vijest da je iznenada preminuo. U povodu toga iznenadnoga i neočekivanoga odlaska P. Šimića objavljeno je niz članaka. U jednome od njih, u znamenitome srpskome tjedniku NIN u Beogradu već je 15. travnja 1990., dakle, odmah poslije admiralova neočekivanoga, iznenadnoga i trenutačnoga preminuća na poslu, objavljeno – doduše u navodnicima – da je »*admiral ubijen na dužnosti*«. Tako se i posvuda pričalo, ali, načelno, u diskreciji. Nije mi poznato da je citirana objavljena vijest demantirana.

Iskusni i dugogodišnji vodeći hrvatski novinari i poznati stručni publicisti napose u Zapadnoj Hrvatskoj – Stanko Škrbec i Franjo Deranja – dobro su učinili što su krenuli s objavljivanjem ove knjige, i to u povodu 25. obljetnice Šimićeva odlaska, a s otvorenim pitanjem – kako je i zašto je preminuo? Dobro je ovo izdanje, a napose stoga što je autor F. Deranja dao zaista kvalitetan uvid u život i djelo P. Šimića, držeći se vreća, kao i sjećanja admiralovih kolega i prijatelja, pa i nekih na suprotnoj strani, a naravno i literature. Ova kvalitetna edicija donosi više do sada nepoznatih i niz poznatih podataka, no, znatan se njihov broj razmatra na nov način i potvrđuje kao vjerodostojan. Djelo će sasvim sigurno izazvati pozornost, naravno, članova poštovane obitelji, ali i osoba iz kraja iz kojega je potekla obitelj, pa gdje je rođen te u sredinama u kojima se školovao, živio i radio Petar Šimić. Dakako, i drugih zainteresiranih za propast treće Jugoslavije i stvaranje više samostalnih država u njoj,

pa tako i Hrvatske, kao i povremenih suprotstavljenih odnosa između njih. Svakako će posebnu pozornost izazvati i neočekivan, iznenadan odlazak P. Šimića, napose više misli o njegovu uklanjanju čak i smrću kao protivnika dotadašnjega političkoga, gospodarskog i drugoga razvoja, ali i protivnika kretanja u spašavanje cijeloga takvoga sve očitije nezdravoga društva i države, čak i oružanim ratom. Uz ostalo, slabo je u javnosti poznato da je P. Šimić, između ostaloga, bio protiv toga da velikosrpski prvak Slobodan Milošević organizira svoju upravu SK u JNA. Jer, P. Šimić nacionalno je i na druge načine bio korektan. Npr., majka mu je bila iz Italije, a ćirilicu je naučio u školi kod časnih sestara u Bosni. S pravom autor F. Deranja smatra da bi P. Šimić bio prešao na hrvatsku stranu u opravdanome obrambenome Domovinskome ratu, dakle da je ipak utjecao na njegove početke. Dakako, sloboda je bila u prvome planu, pa tako i nacionalna, a nju je Petar Šimić napose visoko cijenio. S obzirom na to da je najprije ratom ugrožena slovenska nacionalna sloboda, a potom i hrvatska – možda zaista imaju pravo oni koji smatraju da je i zbog rečenoga kao jedan od najutjecajnijih vojnika i političara zauvijek hitno uklonjen već u samome početku kretanja u rat? A sve je to i drugo razvidno iz ove knjige Franje Deranje i uvoda Stanka Škrbeca.